

Αποταμίευση

Αργυρή Κατωπόδη

Η ευεργετική συνήθεια της αποταμίευσης

Εφαρμοσμένη συμβουλευτική
για τα άτομα και τα νοικοκυριά

Η ευεργετική συνήθεια της αποταμίευσης₁

Η υγειονομική κρίση προσέθεσε νέες αβεβαιότητες στους πολίτες σε ολόκληρο τον κόσμο, οι οποίες με τη σειρά τους προστέθηκαν στις υφιστάμενες αβεβαιότητες που είχαν προκληθεί από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2007/08, καθώς και από την κρίση χρέους στην Ευρωζώνη αλλά και σε ολόκληρο σχεδόν τον κόσμο.

Ιδιαίτερα στη χώρα μας, η μακροχρόνια οικονομική κρίση και στασιμότητα έχει μειώσει τους μισθούς και τις συντάξεις και έχει περιορίσει σημαντικά τις δυνατότητες για αποταμίευση. Όμως η εμφάνιση της πανδημίας ανέδειξε την αναγκαιότητα μίας διαφορετικής στάσης ζωής και πληθώρα πολιτών σε ολόκληρο τον κόσμο άλλαξαν τα καταναλωτικά τους πρότυπα, περιορίζοντας σε μεγάλο βαθμό την άσκοπη κατανάλωση.

Η ευεργετική συνήθεια της αποταμίευσης₂

Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών κατευθύνεται είτε σε κατανάλωση είτε σε αποταμίευση.

Αποταμίευση είναι λοιπόν το μέρος του εισοδήματός μας, το οποίο επιλέγουμε να μην δαπανήσουμε για την κάλυψη τρεχουσών αναγκών αλλά να το επενδύσουμε ή να το διαφυλάξουμε για το μέλλον.

Γιατί οι άνθρωποι δεν αποταμιεύουν όταν γνωρίζουμε όλοι ότι το μέλλον είναι αβέβαιο;₁

Το ερώτημα που είναι ιδιαίτερης σπουδαιότητας και αφορά ολόκληρη την Δυτική κοινωνία, αλλά ιδιαίτερα την Ελλάδα, είναι γιατί έχει γίνει τόσο δύσκολη η αποταμίευση στις μέρες μας; Γιατί οι πολίτες δεν προστατεύουν τον εαυτό τους και την οικογένειά τους από τις αβεβαιότητες και τα αρνητικά ξαφνικά γεγονότα που είναι κομμάτι της ζωής;

Το ερώτημα αποκτά ακόμα ιδιαίτερο ενδιαφέρον αφού έρχεται σε αντίθεση με την παραδοσιακή άποψη του Keynes. Ο Keynes ισχυριζόταν ότι τα άτομα εφόσον κάλυπταν τις βασικές τους ανάγκες, στην συνέχεια θα έπρεπε να διοχετεύσουν ένα μεγαλύτερο τμήμα των εισοδημάτων τους στην αποταμίευση, προστατεύοντας τους εαυτούς τους απέναντι σε απρόβλεπτες και δυσάρεστες καταστάσεις.

Γιατί οι άνθρωποι δεν αποταμιεύουν όταν γνωρίζουμε όλοι ότι το μέλλον είναι αβέβαιο;₂

Με πιο επιστημονικούς όρους, η αύξηση των εισοδημάτων θα οδηγήσει σε αύξηση της οριακής τους ροπής προς αποταμίευση.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για τα άτομα που ξεκινούν την επαγγελματική τους καριέρα, υπάρχουν πολλές και σοβαρές δικαιολογίες για να μην αποταμιεύουν, όπως:

- Οι χαμηλοί μισθοί
- Η επί χρόνια αναβαλλόμενη κατανάλωση
- Το υψηλό κόστος ζωής
- Πιθανά παρελθόντα φοιτητικά και άλλα δάνεια

Όμως παρατηρούμε ότι σε μια σειρά από χώρες, ενώ ανεβαίνει το ΑΕΠ και τα εισοδήματα των πολιτών τους, αυτοί αυξάνουν την κατανάλωσή τους και όχι την αποταμίευσή τους. Ποιες όμως είναι οι πραγματικές αιτίες που στην σημερινή εποχή οι πολίτες της Δύσης δεν αποταμιεύουν;

Μακροοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης μίας χώρας₁

Η εγχώρια και η διεθνής οικονομική πολιτική και οικονομική πραγματικότητα (πολιτική – οικονομική – κοινωνική αβεβαιότητα), το μέγεθος του εισοδήματος των πολιτών και το ύψος των επιτοκίων, επηρεάζουν το ύψος και το μέγεθος της αποταμίευσης.

Τα τελευταία χρόνια, για παράδειγμα, τα επιτόκια καταθέσεων είναι χαμηλά -σχεδόν μηδενικά- και αυτό ισχύει τόσο στην Ευρώπη, όσο και στην Αμερική. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ένα αντικίνητρο για αποταμίευση, αλλά σίγουρα αυτό δεν μπορεί να ερμηνεύσει από μόνο του το φαινόμενο αφού η ίδια συμπεριφορά είχε παρατηρηθεί και σε άλλες περιόδους που τα επιτόκια ήταν υψηλά!

Σύμφωνα με τον **Dr. Peter Collett**, υπάρχουν αρκετές ενδείξεις ότι η **χρηματοοικονομική συμπεριφορά** των πολιτών συνδέεται με την **ατομική τους ψυχολογία** και την **ιστορική και πολιτιστική τους παράδοση**.

Μακροοικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης μίας χώρας₂

Για παράδειγμα, σε χώρες όπως το Βιετνάμ, η Ινδία και η Κίνα, η αποταμίευση αποτελεί μέρος της καθημερινότητας τους. Σε αντίθεση με χώρες όπως οι ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ελλάδα και τα τελευταία χρόνια η Ιαπωνία, η φιλοσοφία δεν είναι να έχουμε λεφτά στην άκρη για τις δύσκολες ημέρες, αλλά να τα καταναλώσουμε όλα και μάλιστα δανειζόμενοι.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό της αποταμίευσης ως προς το ΑΕΠ ανέρχεται στην Κίνα στο εντυπωσιακό ποσοστό του 46%, ενώ στις ΗΠΑ μόλις στο 15% (σύμφωνα με στοιχεία της World Bank)!

Συμπεριφορικοί λόγοι που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης₁

Εάν ρωτήσουμε τους πολίτες γιατί δεν αποταμιεύουν, η συνηθισμένη απάντηση θα είναι γιατί δεν έχουν χρήματα, αφού οι υποχρεώσεις τους είναι μεγάλες και οι τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών ακριβές με αποτέλεσμα να μην «βγαίνουν».

Σύμφωνα με τις έρευνες του Dr. Collett και των συνεργατών του, η δικαιολογία ότι δεν έχουν τα χρήματα για να αποταμιεύσουν έχει αποδομηθεί και δεν ισχύει. Ο λόγος είναι ότι η πλειοψηφία των πολιτών περιμένουν να αποταμιεύσουν αφού δαπανήσουν πρώτα όλα τα χρήματά τους σε έξοδα που έχουν οι ίδιοι δημιουργήσει και απορρέουν από ένα συγκεκριμένο τρόπο ζωής που έχουν διαμορφώσει!

Συμπεριφορικοί λόγοι που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης₂

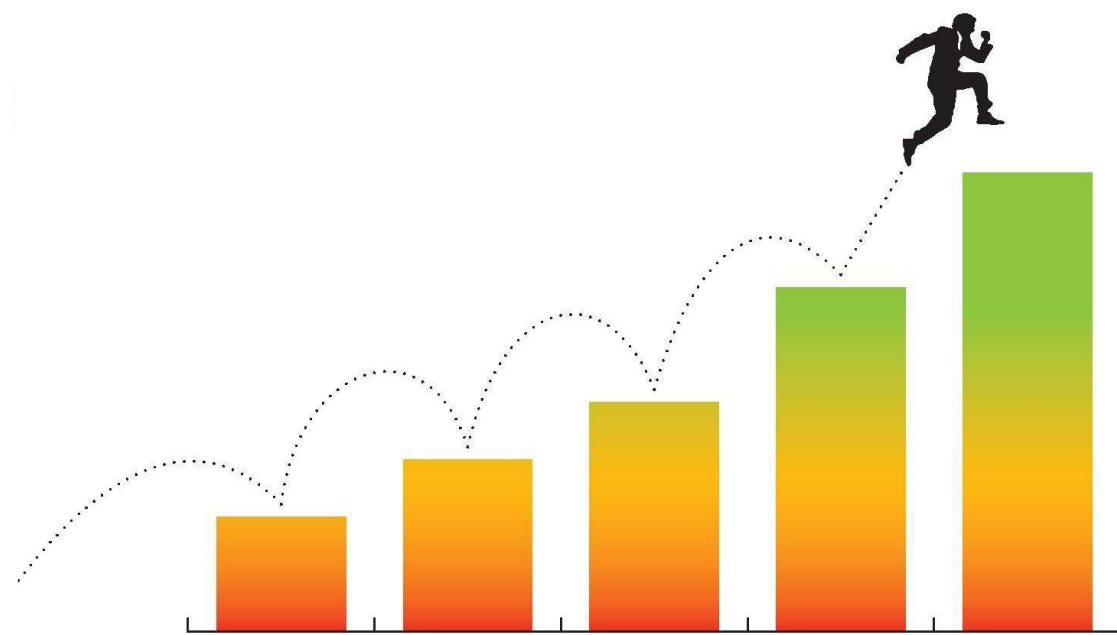
Αντίθετα, θα έπρεπε πρώτα να αποταμιεύσουν έστω ένα μικρό ποσοστό του εισοδήματός τους (οι ειδικοί προτείνουν 5-10%) και μετά να καταναλώνουν, περιορίζοντας την κατανάλωση και όχι την αποταμίευση τους.

Πάντως το ιδιαίτερα ενδιαφέρον εύρημα είναι ότι σπάνια οι λόγοι είναι οικονομικοί και φαίνεται ότι είναι κυρίως **συμπεριφορικοί / ψυχολογικοί**. Ένας από τους λόγους που οι άνθρωποι δεν αποταμιεύουν είναι ότι είναι προσκολλημένοι στην «ψευδαίσθηση» ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν ανεξάρτητα από την προσπάθειά τους, ότι θα είναι τυχεροί και ότι οι χρηματοοικονομικές ανησυχίες τους θα εξαφανισθούν δια μαγείας. Το σφάλμα αυτό ονομάζεται στην διεθνή βιβλιογραφία «**λανθασμένη αισιοδοξία**» (false optimism). Στην ουσία τα άτομα αυτά αρνούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους για το μέλλον τους, συμπεριφερόμενοι σαν παιδιά – ότι κάποιος θα τα τακτοποιήσει όλα!

Συμπεριφορικοί λόγοι που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης₃

SAVE MORE
TOMORROW

PRACTICAL BEHAVIORAL FINANCE
SOLUTIONS TO IMPROVE 401(K) PLANS

SHLOMO BENARTZI
WITH ROGER LEWIN

Άλλοι ψυχολογικοί παράγοντες που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης είναι η παρορμητικότητα (impulsivity), η αυτοπειθαρχία και η υπομονή. Ο Καθηγητής Συμπεριφορικής Χρηματοοικονομικής στο φημισμένο Πανεπιστήμιο UCLA, **Shlomo Benartzi**, αναδεικνύει ένα άλλο συμπεριφορικό σφάλμα που είναι η αδυναμία των ατόμων «να δουν» τον μελλοντικό τους εαυτό.

Το σφάλμα αυτό έχει ήδη εντοπιστεί στο βιβλίο του με τίτλο «**Save More Tomorrow**».

Η υπερβολική κατανάλωση του σήμερα δημιουργεί πρόσκαιρη χαρά, αλλά αβέβαιο μέλλον. Αντίθετα, η συνετή αποταμίευση σήμερα δημιουργεί πρόσκαιρη δυσaréσκεια αλλά μελλοντική ασφάλεια και ικανοποίηση, και οδηγεί σε ένα καλύτερο μέλλον.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ

Βιολογικοί - γενετικοί λόγοι που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης₁

Ο Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Creighton **Ted Klontz** δίνει μια άλλη συμπληρωματική ερμηνεία για την αποταμίευση, η οποία στηρίζεται σε **γενετικούς** και **βιολογικούς παράγοντες**. Ισχυρίζεται ότι ο λόγος που οι άνθρωποι αδυνατούν να αποταμιεύσουν ανάγεται ιστορικά στην εποχή που οι άνθρωποι ζούσαν σε φυλές, οι οποίες λειτουργούσαν με την μορφή κοινοβίου, οπότε η συσσώρευση πλούτου εθεωρείτο ως μια εγωιστική ενέργεια ενάντια στους υπόλοιπους και θα είχε σαν αποτέλεσμα την εκδίωξη του από την φυλή.

Ταυτόχρονα, τις περιόδους αυτές η αδυναμία διατήρησης της τροφής λόγω έλλειψης κατάλληλων μέσων, απαιτούσε άμεση κατανάλωση, αφού υπήρχε η πιθανότητα όποιος την καταναλώσει μετά από ημέρες να αρρωστήσει ή και να πεθάνει. Ο Καθηγητής Ted Klontz υποστηρίζει ότι τα στοιχεία αυτά συνηγορούν ότι η αποταμίευση σαν ενέργεια δεν έχει περάσει στο DNA του ανθρώπου.

Βιολογικοί - γενετικοί λόγοι που επηρεάζουν το ύψος της αποταμίευσης₂

Μόλις πριν 100 χρόνια, οι άνθρωποι ζούσαν κάτω από την ίδια στέγη και μοιράζονταν την ίδια τροφή. Επιπρόσθετα, επειδή ο μέσος όρος της ζωής του ανθρώπου ήταν τότε μόλις 40 ετών, καταλαβαίνουμε ότι δεν υπήρχε ιδιαίτερος λόγος ανησυχίας για την διαχρονική συσσώρευση πλούτου.

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση, ο Καθηγητής επισημαίνει ότι σύμφωνα με τις μελέτες του μόνον το 14-17% του πληθυσμού είναι αποταμιευτές από την φύση τους (savers).

Τα οφέλη της αποταμίευσης₁

- **Μακροπρόθεσμη ασφάλεια**

Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει το μέλλον! Μπορούμε όμως να προστατευτούμε από τους μελλοντικούς κινδύνους δημιουργώντας ένα δίκτυ ασφαλείας. Χωρίς αποταμιεύσεις, πώς θα μπορέσουμε να προστατευτούμε από τους κινδύνους αξιοποιώντας τις δυνατότητες που μας προσφέρει ο θεσμός της ασφάλισης ή να αξιοποιήσουμε επενδυτικές ευκαιρίες οι οποίες πάντοτε θα υπάρχουν;

Η αποταμίευση χρημάτων καθίσταται λοιπόν σημαντική, γιατί μας παρέχει χρηματοοικονομική ασφάλεια. Και όσο περισσότερο αποταμιεύουμε τόσο πιο ασφαλείς θα είμαστε.

Τα οφέλη της αποταμίευσης₂

- Μείωση του χρηματοοικονομικού άγχους

Το χρηματοοικονομικό άγχος έχει σημαντικές επιπτώσεις στη σωματική αλλά και στην ψυχική μας υγεία. Έλλειψη συγκέντρωσης, κακές επιδόσεις στη δουλειά μας, αϋπνίες, αυξημένη πίεση καθώς και άλλα σημαντικά προβλήματα υγείας βρίσκονται ανάμεσα στις σημαντικότερες επιπτώσεις του χρηματοοικονομικού άγχους, εις βάρος της ποιότητας της ζωής μας.

Τα οφέλη της αποταμίευσης₃

- Χρηματοοικονομική ανεξαρτησία

Ένα σημαντικό προνόμιο του να είσαι ενήλικας είναι η ελευθερία να κάνεις ό,τι θέλεις, όταν το θέλεις. Εννοείται βέβαια πάντοτε μέσα στα όρια της νομιμότητας. Όμως, όσο λιγότερα αποταμιεύουμε και όσο περισσότερα χρέη συσσωρεύουμε, τόσο λιγότερη ανεξαρτησία θα έχουμε.

Έτσι, εάν θέλουμε να είμαστε πραγματικά ελεύθεροι και χρηματοοικονομικά ανεξάρτητοι, πρέπει να αυξήσουμε αρχικά τις αποταμιεύσεις μας, στη συνέχεια να ασφαλιστούμε για τους διάφορους υπαρκτούς κινδύνους και, τέλος, ένα τμήμα των χρημάτων μας να το επενδύσουμε αποτελεσματικά.

Τα οφέλη της αποταμίευσης₄

- Ελευθερία να έχουμε επιλογές και να ακολουθήσουμε την καριέρα των ονείρων μας

Πολλές φορές, η ανάγκη για χρήματα μας περιορίζει σε μια εργασία ή και σε μια καριέρα που δεν θέλουμε ή δεν ταιριάζει σε εμάς! Στον βαθμό που στην εργασία μας περνάμε ίσως το μεγαλύτερο κομμάτι της ζωής μας, η ύπαρξη επαρκών αποταμιεύσεων μας δίνει τον χρόνο και τη δυνατότητα να ψάξουμε για τη δουλειά που ονειρευόμαστε!

Ένας από τους πιο σημαντικούς λόγους για να αποταμιεύουμε χρήματα είναι να δώσουμε στον εαυτό μας την ελευθερία να ακολουθήσει εκείνη την καριέρα που πραγματικά αγαπά.

Τα οφέλη της αποταμίευσης₅

- **Αποταμίευση για διασκέδαση και απόλαυση της ζωής**

Η απόλαυση της ζωής, η γνωριμία άλλων πολιτισμών, η επίσκεψη σε άλλες χώρες, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και της γενικότερης ευημερίας μας. Ένας από τους σκοπούς της αποταμίευσης είναι σίγουρα η κατανάλωση και η απόλαυση της ζωής. Και όταν έχουμε αποταμιεύσεις, μπορούμε να το κάνουμε χωρίς ενοχές και χωρίς καμία ανησυχία ότι επηρεάζεται το χρηματοοικονομικό μας μέλλον.

Για άλλη μια φορά, η αποταμίευση χρημάτων μάς δίνει την ελευθερία να κάνουμε αυτό που θέλουμε. Και μερικές φορές αυτό σημαίνει ότι μπορούμε επίσης και να διασκεδάσουμε.

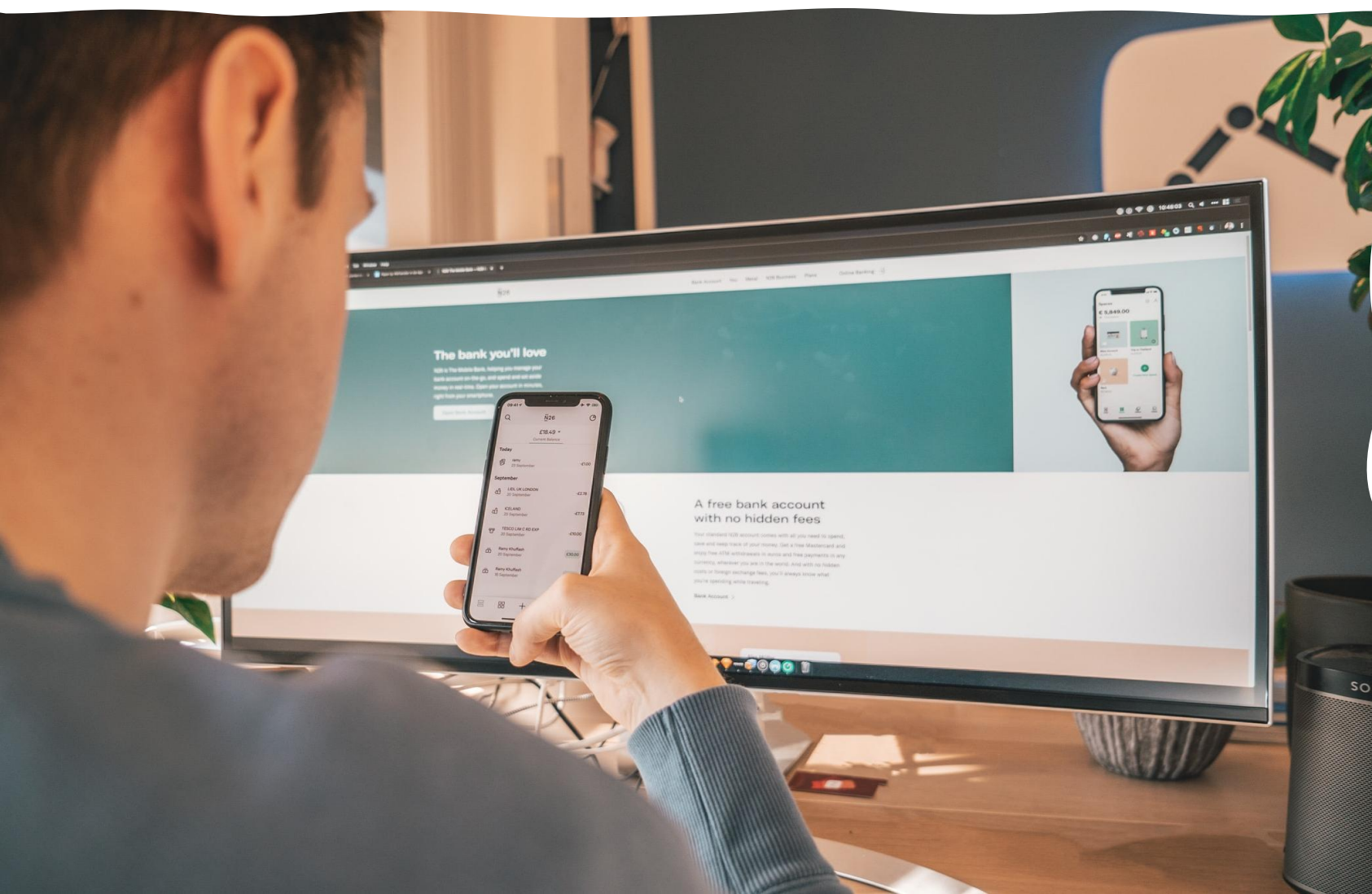

Τα οφέλη της αποταμίευσης₆

- **Αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης**

Είναι αναπόφευκτο ότι κατά τη διάρκεια της ζωής μας θα αντιμετωπίσουμε κάποιες έκτακτες καταστάσεις. Μία βλάβη στο αυτοκίνητό μας, έκτακτα ιατρικά έξοδα, έκτακτοι φόροι και ασφαλιστικές εισφορές ή ακόμα και μία παροδική απώλεια της εργασίας μας, μπορούν να διαταράξουν τον οικογενειακό μας προϋπολογισμό. Η αποταμίευση και σε αυτές τις περιπτώσεις μάς προφυλάσσει από το πρόσθετο χρηματοοικονομικό άγχος.

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη της Bankrate (2019), μόνον το 18% των Αμερικανών πολιτών έχει ένα κεφάλαιο έκτακτης ανάγκης, γεγονός που τους κάνει ιδιαίτερα ευάλωτους σε αναπάντεχα γεγονότα, όπως αυτό της πανδημίας.

Τα οφέλη της αποταμίευσης,

■ Προοπτική για επενδύσεις

Η αποταμίευση χρημάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς μας παρέχει ασφάλεια, ανακούφιση από το άγχος και ουσιαστική ελευθερία, ενώ εξασφαλίζει την εκπαίδευση των παιδιών μας και ελαχιστοποιεί τον συνολικό χρηματοοικονομικό κίνδυνο της οικογένειάς μας.

Όμως στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον και με ορίζοντα το μέλλον, η απλή αύξηση των αποταμιεύσεων δεν μπορεί να δώσει από μόνη της τη λύση. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, στη χώρα μας το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Δεδομένων των δημοσιονομικών μας προβλημάτων, των δημογραφικών ανισορροπιών, του ατελούς κρατικού συνταξιοδοτικού συστήματος καθώς και των χαμηλών επιτοκίων, μόνη λύση αποτελεί η αύξηση των αποταμιεύσεων με την παράλληλη τοποθέτησή τους σε διεθνικά διαφοροποιημένες επενδύσεις.

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;

Εφαρμοσμένη συμβουλευτική
για τα άτομα και τα νοικοκυριά

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΥ

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;₁

Η διδασκαλία των νοικοκυριών σχετικά με το πώς να αποταμιεύουν είναι ένα σημαντικό μέρος της προώθησης του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Ακολουθούν μερικά βήματα για να διδάξετε στα νοικοκυριά πώς να αποταμιεύουν:

1. Θέστε έναν στόχο αποταμίευσης: Το πρώτο βήμα για την αποταμίευση είναι να θέσετε έναν στόχο αποταμίευσης. Αυτός μπορεί να είναι ένας βραχυπρόθεσμος στόχος, όπως η αποταμίευση για διακοπές, ή ένας μακροπρόθεσμος στόχος, όπως η αποταμίευση για την συνταξιοδότηση.

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;₂

2. Δημιουργήστε έναν προϋπολογισμό: Ο προϋπολογισμός είναι ένα βασικό εργαλείο για την εξοικονόμηση και την αποταμίευση χρημάτων. Δημιουργώντας έναν προϋπολογισμό, τα νοικοκυριά μπορούν να προσδιορίσουν τομείς στους οποίους μπορούν να μειώσουν τα έξοδα και να διαθέσουν αυτούς τους πόρους προς τον αποταμιευτικό τους στόχο.

3. Αυτοματοποιήστε την αποταμίευση: Ένας αποτελεσματικός τρόπος αποταμίευσης είναι να ρυθμίσετε αυτόματες μηνιαίες μεταφορές χρημάτων από έναν απλό τραπεζικό λογαριασμό σε έναν ειδικό αποταμιευτικό λογαριασμό. Με αυτό τον τρόπο, η αποταμίευση ουσιαστικά αυτοματοποιείται και δεν απαιτεί προσπάθεια από το νοικοκυριό.

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;₃

4. Χρησιμοποιήστε έναν ειδικό αποταμιευτικό λογαριασμό:
Η τήρηση των αποταμιεύσεων σε έναν ξεχωριστό αποταμιευτικό λογαριασμό μπορεί να σας βοηθήσει να αποφύγετε τον πειρασμό να τις ξοδέψετε σε μη απαραίτητα αγαθά. Επιπλέον, οι ειδικοί αποταμιευτικοί λογαριασμοί ενδέχεται να κερδίζουν υψηλότερους τόκους, συμβάλλοντας στην αύξηση των αποταμιεύσεών σας με την πάροδο του χρόνου.

5. Περικόψτε τα έξοδα: Ένας αποτελεσματικός τρόπος αποταμίευσης είναι να περιορίσετε τα περιττά έξοδα. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει το να τρώτε λιγότερο εκτός σπιτιού, να τερματίσετε την συνδρομή σας σε υπηρεσίες συνδρομητικής ή δορυφορικής τηλεόρασης ή να μειώσετε την κατανάλωση ενέργειας.

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;₄

6. Αναζητήστε εκπτώσεις και προσφορές: Τα νοικοκυριά μπορούν να εξοικονομήσουν και να αποταμιεύσουν χρήματα αναζητώντας εκπτώσεις και προσφορές, όπως εκπτώσεις για αγορές αγαθών, χρησιμοποιώντας κουπόνια ή εκμεταλλευόμενοι προγράμματα πιστότητας και επιβράβευσης.

7. Αποφύγετε το χρέος: Το χρέος μπορεί να δυσκολέψει σημαντικά την αποταμίευση χρημάτων. Αποφεύγοντας το περιττό χρέος και αποπληρώνοντας το υπάρχον χρέος, τα νοικοκυριά μπορούν να απελευθερώσουν περισσότερα κεφάλαια με σκοπό να τα διαθέσουν για αποταμίευση.

Πώς μπορούμε να διδάξουμε στα νοικοκυριά να αποταμιεύουν;₅

8. Γιορτάστε τα σημεία-ορόσημα: Ο εορτασμός των ορόσημων αποταμίευσης μπορεί να βοηθήσει τα νοικοκυριά να παραμείνουν προσηλωμένοι στους στόχους τους και να συνεχίσουν να αποταμιεύουν. Για παράδειγμα, όταν επιτευχθεί ένας στόχος αποταμίευσης, γιορτάστε όλοι μαζί κάνοντας κάτι ξεχωριστό, όπως να βγείτε για δείπνο ή να κάνετε ένα σύντομο ταξίδι το Σαββατοκύριακο.

Ακολουθώντας αυτά τα βήματα, τα νοικοκυριά μπορούν να αναπτύξουν καλές αποταμιευτικές συνήθειες και να επιτύχουν τους αποταμιευτικούς τους στόχους.

Χρηματοοικονομικά σοκ και η σημασία ενός κεφαλαίου έκτακτης ανάγκης

Εφαρμοσμένη συμβουλευτική
για τα άτομα και τα νοικοκυριά

Χρηματοοικονομικά Σοκ₁

Ένα χρηματοοικονομικό σοκ αναφέρεται σε οποιαδήποτε **απροσδόκητη δαπάνη ή απώλεια εισοδήματος**, έναν παράγοντα δηλαδή τον οποίο τα νοικοκυριά δεν έχουν συνυπολογίσει κατά την διαδικασία κατάρτισης του προϋπολογισμού τους, ανεξάρτητα από τον βαθμό στον οποίο το σοκ μπορεί να βλάψει χρηματοοικονομικά τις οικογένειες.

Χρηματοοικονομικά Σοκ₂ (παραδείγματα)

- Ένα άτομο στο νοικοκυριό συνεισέφερε λιγότερο εισόδημα από το αναμενόμενο λόγω ανεργίας, περικοπής μισθού ή μειωμένου ωραρίου εργασίας.
- Κάποιο μέλος του νοικοκυριού υπέστη ασθένεια ή τραυματισμό που απαιτούσε εξέταση ή νοσηλεία σε κάποιο νοσηλευτικό ίδρυμα.
- Κάποιο μέλος του νοικοκυριού χώρισε, ήρθε σε διάσταση ή έμεινε χήρος.
- Ένα αυτοκίνητο χρειάστηκε μία μεγάλη επισκευή ή αντικατάσταση.
- Το σπίτι σας ή οι ηλεκτρικές του συσκευές χρειάστηκαν σημαντική επισκευή ή αντικατάσταση.
- Το νοικοκυριό σας είχε κάποια άλλα πολύ μεγάλα και απροσδόκητα έξοδα.

Διάφορα σοκ που επηρέασαν την Ελληνική Οικονομία

- **1999:** Χρηματιστηριακή φούσκα
- **2007-2008:** Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση
- **2009-2019:** Ελληνική κρίση δημοσίου χρέους
- **2012-2013:** Πρώτη ανακεφαλαιοποίηση ελληνικών τραπεζών
- **2014:** Δεύτερη ανακεφαλαιοποίηση ελληνικών τραπεζών
- **2015:** Τρίτη ανακεφαλαιοποίηση ελληνικών τραπεζών
- **2020:** Πανδημία COVID-19
- **2022:** Ρωσο-Ουκρανικός πόλεμος

Χρηματοοικονομικά Σοκ και Χρηματοοικονομική Ευαλωτότητα₁

Πόσο σίγουροι αισθάνεστε ότι θα μπορούσατε να συγκεντρώσετε το ποσό των 2000€, αν παρουσιαζόταν μία ξαφνική ανάγκη μέσα στον επόμενο μήνα;

- Είμαι σίγουρος/η ότι θα μπορούσα να συγκεντρώσω ολόκληρο το ποσό των 2000€ (π.χ. από αποταμιεύσεις μου, από χρήματα έκτακτης ανάγκης, κτλ.)
- Πιστεύω πως ίσως θα μπορούσα να συγκεντρώσω 2000€ (π.χ. να δανειστώ από συγγενείς ή φίλους, από πιστωτική κάρτα, από ενεχυροδανειστήριο, κτλ.)

Χρηματοοικονομικά Σοκ και Χρηματοοικονομική Ευαλωτότητα₂

- Πιστεύω πως μάλλον δεν θα μπορούσα να συγκεντρώσω 2000€ (π.χ. μπορεί να μην τα καταφέρω να δανειστώ από γονείς ή φίλους, είμαι κοντά στο όριο της πιστωτικής κάρτας, κτλ.)
- Είμαι σίγουρος/η ότι δεν θα μπορούσα να συγκεντρώσω 2000€ (π.χ. δεν έχω καθόλου αποταμιεύσεις, δεν έχω χρήματα για έκτακτη ανάγκη, δεν μπορώ να δανειστώ, έχω ξεπεράσει το όριο της πιστωτικής κάρτας, κτλ.)
- Δεν γνωρίζω
- Προτιμώ να μην απαντήσω

Κεφάλαιο Έκτακτης Ανάγκης₁

Το κεφάλαιο έκτακτης ανάγκης είναι ένας **ειδικός λογαριασμός για έξοδα** που είναι πιθανόν να προκύψουν από **έκτακτα γεγονότα**, όπως η απώλεια θέσης εργασίας, μια σοβαρή ασθένεια ή μια σημαντική επισκευή στο σπίτι. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι η δημιουργία ενός **διχτυού ασφαλείας** για αυτά τα **απρόβλεπτα έξοδα** και ταυτόχρονα η **μείωση της ανάγκης να αντληθούν** τα χρήματα για τα έξοδα αυτά **από εναλλακτικές** αλλά ιδιαίτερα **ακριβές πηγές**, όπως είναι οι πιστωτικές κάρτες και τα καταναλωτικά δάνεια.

Κεφάλαιο Έκτακτης Ανάγκης₂

Οι ειδικοί στον χρηματοοικονομικό σχεδιασμό συστήνουν τα κεφάλαια έκτακτης ανάγκης να καλύπτουν **δαπάνες 3-6 μηνών**. Επιπλέον, συστήνουν την χρήση των πιθανών επιστροφών φόρου και άλλων έκτακτων αμοιβών για την δημιουργία κεφαλαίου έκτακτης ανάγκης. Φυσικά το ακριβές ποσό εξαρτάται από πολλές μεταβλητές, οι οποίες αφορούν την προσωπική και οικογενειακή χρηματοοικονομική μας κατάσταση.

Σύμφωνα με μελέτες στις Ηνωμένες Πολιτείες, **το 46% των πολιτών δεν διαθέτει κεφάλαιο έκτακτης ανάγκης** που θα κάλυπτε συνολικά τις δαπάνες 3 μηνών (FINRA Investor Education Foundation National Financial Capability Study), ενώ παράλληλα **το 71% των εργαζομένων υποφέρει από χρηματοοικονομικό άγχος**.

Κεφάλαιο Έκτακτης Ανάγκης₃

Η ύπαρξη ενός κεφαλαίου έκτακτης ανάγκης προσφέρει **προσωπική** και **οικογενειακή χρηματοοικονομική σταθερότητα, ασφάλεια** και **ηρεμία**. Επιπλέον, προσφέρει και τα παρακάτω πλεονεκτήματα:

1. **Την διατήρηση ενός χαμηλού επιπέδου άγχους.** Η σωστή προετοιμασία για την δημιουργία και διατήρηση ενός κεφαλαίου έκτακτης ανάγκης μας παρέχει ένα «δίκτυ ασφαλείας» και μας δίνει την αυτοπεποίθηση πως μπορούμε να αντιμετωπίσουμε κάποια απροσδόκητα οικονομικά γεγονότα στη ζωή μας, χωρίς να επιβαρύνουμε την προσωπική και οικογενειακή μας ψυχική ηρεμία.

Κεφάλαιο Έκτακτης Ανάγκης₄

2. Την προστασία από παρορμητικές και άσκοπες αγορές. Εάν οι αποταμιεύσεις μας βρίσκονται τοποθετημένες κάτω από το «στρώμα» ή στην τράπεζα για παράδειγμα, είναι πολύ πιθανό να μπούμε στον πειρασμό να τις χρησιμοποιήσουμε για μία αυθόρμητη και επιπόλεια αγορά. Κρατώντας τα χρήματα σχετικά μακριά από τον «πειρασμό» της εύκολης κατανάλωσης και τοποθετώντας τα παράλληλα σε έναν ξεχωριστό λογαριασμό, θα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ακριβώς πόσα χρήματα έχουμε στην άκρη και πόσα μπορεί να χρειάζεται να αποταμιεύσουμε επιπλέον.
3. Μας εμποδίζει από το να παίρνουμε λανθασμένες και με υψηλό κόστος χρηματοοικονομικές αποφάσεις. Φυσικά υπάρχουν και άλλοι τρόποι με τους οποίους μπορούμε να έχουμε γρήγορη πρόσβαση σε μετρητά όπως είναι για παράδειγμα οι πιστωτικές κάρτες και τα καταναλωτικά δάνεια, αλλά με υπερβολικά μεγάλο κόστος. Η ανεξέλεγκτη χρήση των πιστωτικών καρτών και των δανείων, δημιουργεί σημαντικές μακροχρόνιες επιβαρύνσεις αφού συνοδεύονται με υψηλούς τόκους (στην Ελλάδα φθάνουν και ξεπερνούν το 17%).

— “ —

Κάθε ευρώ που κατευθύνεται για **αποταμίευση** ή χρησιμοποιείται για την **αποπληρωμή των χρεών** μας, αποτελεί ένα αποφασιστικό βήμα για την κατάκτηση της προσωπικής μας **χρηματοοικονομικής ανεξαρτησίας**.

— ” —

Νικόλαος Δ. Φίλιππας

Καθηγητής Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Πειραιώς
Πρόεδρος και Ιδρυτής του Ινστιτούτου
Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού

HELLENIC
FINANCIAL LITERACY
INSTITUTE

*The ability to discipline yourself
to delay gratification in the short
term in order to enjoy greater
rewards in the long term, is the
indispensable prerequisite for
success.*

BRIAN TRACY
MOTIVATIONAL PUBLIC SPEAKER AND
SELF-DEVELOPMENT AUTHOR

